

Agerdyrkningsberetning.

(Fra den sidste Halvdeel af October.)

Efter Jagttagelser i den botaniske Have i Kjøbenhavn har Vandmængden i Juli og August Maaneder udgjort 47 Linier, medens der i Gjennemsnit falder 56 Linier, men i September kun 6½ Linier, medens man ellers regner 23½ Linier; da Temperaturen har været i Juli ¾°, i August 1° og i September 1½° høiere end den ellers pleier at være i disse Maaneder, og saaledes Trangen til Fugtighed større, har den faldne Vandmængde ikke kunnet tilfredsstille, og Jorden var i Slutningen af September meget tør. Vistnok gjælder dette ikke for hele Landet; i Jylland faldt saaledes paa mange Steder langt mere Regn i September, medens enkelte Dele af Øerne har faaet mindre, men Efter sommeren maa dog i det Hele betegnes som tør og varm.

Bjergningen af Høsten har derfor været begunstiget af Veiret; kun i Begyndelsen og enkelte Steder ogsaa i Slutningen af Høsten faldt endeel Regnbyger. Høsten begyndte iaar meget tidlig, paa Øerne allerede den 20de Juli, i Jylland noget senere. I Slutningen af Juli og Begyndelsen af August faldt nogle Regnbyger, saaledes at Rugen paa enkelte Steder leed noget ved et Par Gange at blive vaad og tør i Høbene, og vel ogsaa hist og her begyndte at spire, men enhver Landmand, der ikke var særdeles utaalmodig, kunde uden Vanskelighed faae Rugen godt i Huus; i den øvrige Høsttid

havde man paa Verne et fortrinligt Veir, men dog en meget travl Høst, da Sæden modnedes pludselig og samtidig, og der klages almindeligt over, at meget Korn faldt af under Bjergningen. I Slutningen af August, enkelte Steder endog tidligere, var Høsten endt paa Verne, i det østlige Jylland og Slesvig; i Vesteregnet stod dengang endnu endeel Baarsæd og navnlig Havre ude, og i disse Egne indtraadte da 14 Dages Regnveir, som hindrede Høstarbeidet og ikke heller var uden Skade for Sæden; fra Midten af September begyndte igjen et stadigt Veir, og hvad der stod tilbage kunde saaledes komme godt ind.

Udfaldet af Høsten frembyder i dette Aar en paafaldende Forskjellighed, ikke saa meget mellem de forskellige Dele af Landet som især imellem nærliggende Egne; et Bælte af 1 Miils Brede danner ofte Grændsen imellem en udmærket god og en særdeles tarvelig Afgrøde, afhængig af Regnbyggerne. Som en Regel, der kun har faa Undtagelser, gjælder, at alle vestlige Kyster have havt liden eller ingen Regn og som Følge deraf en slet Høst, medens Østkysten og den indre Deel af Landet, navnlig Skovegnene, have havt mere og endog overflødig Regn, som i Forbindelse med Barmen og de øvrige heldige Forhold har frembragt en særdeles god Afgrøde, et Forhold, som er saa meget mere paafaldende, da Vestkysterne ialmindelighed have mest Regn, navnlig ved vestlige Vinde, som i Sommer have været hyppige.

Med imødekommende Belwillie have Landmændene til denne Beretning sendt os Meddelelser fra alle Dele af Landet om Høstens Udfald. Det fremgaaer af disse, at det østlige Jylland, Egne omkring Limfjorden, og den mellemste Deel af Sjælland og Fyen har en særdeles god Høst; det østlige Slesvig, Benschysel, det østlige Sjælland, det nordlige Fyen og Lolland og Falster, med Undtagelse af den vestlige Deel, har noget over og noget under en Middelhøst, medens det vestlige Sjælland og Lolland, det sydvestlige Fyen, Smaaøerne ved Fyen, Samsø, Bornholm og det vestlige Jylland og Slesvig

fra Nissum Fjord sydefter har under en Middelhøst. Dog er der naturligviis ogsaa inden for disse Grændser Afvigelser, fremkaldt ved Regnbygernes forffjellige Fald og Jordernes Behandling; kraftige dybtbearbejdede Jorder have ogsaa iaar viist deres Fortrin, selv hvor de ydre Forhold have været uheldige.

Med Hensyn til hele Landet ansee vi det dog for utvivlsomt, at dette Aars Afgrøde maa sættes over en Middelhøst, og de mange Hæs man seer udenfor Gaardene viser, hvor usædvanlig meget Høsten har fyldt; om man end maa erkjende, at Sæden iaar fylder mere i Forhold til Vægten end ellers, da Halmen ved Stormen blev hvad Landmændene kalde „speiet“ eller uredt, hvorved det blev vanskeligt at sætte den tæt i Lade og Staf.

Rjønnen maa ialmindelighed antages at være af god Beskaffenhed, dog ikke saa god som man skulde vente det efter den tørre Sommer og det gode Høstveir. Modningen skete for pludselig, hvorved Rjønnen blev lille, og da alle Sædarter næsten modnede paa een Gang, blev det ikke muligt at undgaae, at endeel af Vaarsæden blev overmoden forinden den meiedes, hvorved Farven især af Bygget blev mindre god. Dog er Vægten ialmindelighed tilfredsstillende.

Af Halm høves næsten overalt, med Undtagelse af de ovennævnte vestlige Egne, en rigelig Mængde, og naar Rughalmen undtages, er Foderet sundt og godt, om man end ikke tør vente, at det vil være synderligt nærende eller drøit at fodre med.

Da vi sluttede den sidste Beretning kjendte vi endnu ikke Virkningen af Stormen fra 25de til 27de Juli, der rasede over en stor Deel af Europa. Følgerne have langtfra været saa slemme som vi dengang befrygtede, skjøndt Skaden, der forarsagedes, ingenlunde var ubetydelig, og Tabet paa mange Steder anslaaes til 1—2 Fold og derover af den staaende Sæd. Paa Verne var Rugen dengang for en Deel meiet, og hvad der stod tilbage var gaaet i Leie, Hveden blev for endeel meiet under Stormen, og Vaarsæden var den-

gang endnu ikke moden. Regnen, der fulgte med, bidrog ogsaa til, at Kjørnen vanskeligere blæste af, og det anføres derfor fra flere Steder, at Virkningen af Stormen sporedes mere paa Halmen, der blev brudt og uredt, end ved Kjørnetab. Foruden Rugen, navnlig Provstirugen, leed ogsaa Hveden og Havren endeel af Stormen, Bygget mindre, da det var kort og Kjørnen sad dybt inde i Aret.

Plantesygdomme og Insekter have ikke forarsaget saa megen Skade i denne Sommer som i flere foregaaende, men uden Indflydelse paa Vegetationen have de ingenlunde været. Navnlig have Roerne og Rapsen lidt endeel af Insektangreb, baade Jordloppe og Larver (de saakaldte Knoporme), der have angrebet Roden af Roerne og formindsket Udbyttet betydeligt. Men Markernes værste Fjende i de senere Aar, Oldenborrelarverne, have ikke i denne Sommer forarsaget synderlig Skade, skjøndt der dog klages derover baade fra Benschjel og Skovegnene i det midterste Jylland. Landmændene maae imidlertid vogte sig for at hengive sig til Tryghed i denne Sag; det synes efter de anstillede Jagttagelser, at Grunden til at Larven iaar ikke har angrebet Plante-rødderne saa meget er, at den allerede tidlig paa Sommeren gik dybere ned i Jorden, og vi næste Aar kunne vente de fuldtudviklede Insekter. Det synes derfor af stor Vigtighed itide at tænke paa at tage Forholdsregler for næste Aar og over hele Landet at føre en Udryddelseskrig mod disse skadelige Insekter, der true med at blive en Landplage; den Gufelte kan imidlertid kun udrette Lidet i denne Retning, naar han ikke finder almindelig Understøttelse, og derfor er det især det Offentlige og de oekonomiske Selskaber, hvis Opmærksomhed maae være henvendt paa denne Sag. Hvedemyggen har ogsaa været sporet iaar, men gjorde kun ubetydelig Skade; vistnok har Stormen i Juli i denne Henseende som overhovedet i Henseende til Insekternes Angreb gjort Gavn og saaledes erstattet Landmændene endeel af det Tab, den paa anden Maade forarsagede dem. Smeldelarvens Angreb paa Baar-

kornet, som i Forsommeren paa mange Steder fremkaldte Frygt, har viist sig at være af underordnet Betydning for Høsten, derimod have Bladlusene gjort Bælgrugten endeel Skade. Af Plantesygdomme har kun Rusten, der mange Steder i høj Grad angreb Rugen, der var gaaet i Leie, forarsaget Skade; Rugstraaet er derved hyppigt, navnlig paa gode Jorder, bleven uanvendeligt baade til Foder og Langhalm.

Hveden giver en meget god Høst og vistnok ikke saa lidt over en Middelhøst. Straaet er vel kort men sundt og godt da Leisæd var sjelden og vil i Almindelighed egne sig bedre til Foder og Tækning end Rughalmen. Aegene ere store og vel kjærnesatte, og Kjærnen er i Reglen stor, lys sund og vægtig og vil give en meget god Handelsvare; men den fordrer nogen Rensning, da der findes ikke ganske saa indstrumpne og meget smaa Kjærner mellem de forøvrigt store og trinde; ogsaa klages over at megen af den saakaldte Glasshvede findes. Endeel Hvede høstedes under Stormen og var endnu noget grøn; dette har imidlertid ikke skadet Qualiteten, og i Slagelseegnen har Hvede, der efter den almindelige Mening høstedes for tidlig, naaet en Vægt af 135 Pd.; Hveden er den Sædart, hvormed Landmanden iaar er bedst tilfreds, og et betydeligt Overflud vil kunne afgives til Udsørsel.

Rugen har derimod ikke opfyldt de store Forhaabninger man tidligere paa Grund af dens overordentlig frodige Udseende forrige Efteraar og dette Foraar naaede til den. Den tætte og lange Rug blev nedslaaet af enkelte store Regnbyger inden Dræningen; denne foregik ikke heldig, og senere kom den stærke Tørre og Soelhed, der modnede Kjærnen for brat, saaledes at denne blev lille; mange Steder faldt Rust paa. Stormen fra 25de til 27de Juli gjorde ikke nogen Skade paa de Rugmarker, hvor Straaet var nedslaaet, ligesom ogsaa en stor Deel af Rugen, navnlig paa de mindre Eiendomme paa Verne var meiet, men hvor den var staaende og ikke fandt Læ var Tabet ikke ringe, navnlig ved Provstirugen. Tabet hvorum

det naturligviis er meget vanskeligt at udtale nogen bestemt Dom, angives fra 1 til 4 Fold, og flere Steder har man ompløiet Rugstubbene før endnu at tage en Afgrøde af den selvsaaede Rug, en Fremgangsmaade, der just ikke tyder paa noget rationelt Agerbrug. Tager man Hensyn til hele det med Rug besaaede Areal, vil imidlertid Tabet ved Stormen udgjøre langt mindre, og maaskee neppe meer end Udsæden. Veiret under Bjergningen af Rug var noget uheldigt, og under Indfjerselen faldt endeel af. Alle disse Omstændigheder have bidraget til at formindste Rugafgrøden. Imidlertid fylder den overordentligt, 8—9 store Læs af 1 Td. Land er intet Ualmindeligt; om den end derfor ikke giver meget efter Traveantallet, saa bliver det dog ikke saa lidt efter Udsæden og vi antage at den i Forhold til Arealet giver en Middelhøst eller noget derover. Den er mange Steder vanskelig at tærffe reen, og hvor den er angrebet af Rust er Straaet meget skjort, saa at det gaaer itu under Tærffningen. Paa lettere Jorder, hvor Rugen stod tynd, er derimod Halmen god.

Rapsen gav ikke hvad den i Foraaret lovede, da Biller angreb Frøet under Modningen. Jalmindelighed kan Udbyttet ikke regnes til meer end 6 à 8 Tdr. paa 1 Td. Land, og kun fra ganske enkelte Steder, saaledes fra det jydøstlige Fyen, angives Udbyttet til 10—12 Tdr. Qualiteten var ikke overalt god, da den ofte var tvemoden. Da Prisen imidlertid har været høi, opveier den nogenlunde det ringere Udbytte.

Bygget giver af Kornarterne det mindst tilfredsstillende Udbytte, og vil for hele Landet neppe naae en Middelhøst, skjøndt den i de Egne af Landet, der have været begunstiget af Veiret, er lykkedes meget godt. I Almindelighed er den kort i Straaet, og da den blev for tidlig moden, kun lille og smal i Kjærnen; hvor Regnen udeblev kunde Aget ikke stride igjennem og stod kun et Par Tommer over de øverste Skedblade. Den fyldte derfor ikke meget, men giver dog ret godt ved Tærffningen og naar den renses tilbørlig er Bægten tilfredsstillende,

men Farven ialmindelighed noget mørk, da den mange Steder blev overmoden inden den kunde meies; der klages flere Steder over at Staffen er meget seig og Bygget derfor vansteligst at fjerne. Fodret er sundt og godt skjøndt det blev endeel brækket ved Stormen.

Havren er ialmindelighed lykkes langt bedre end Bygget baade i Kjerne og Halm, og man har mange Steder en fortrinlig Afgrøde og de fleste en tilfredsstillende; den vil derfor i Gjennemsnit for hele Landet give over en Middelhøst. Paa Vestkysten af Jylland har den vel ikke givet meget paa de høie og lette Jorder, men dog meer end man tidligere kunde vente, og paa de lavere Jorder og i Marffen er Udbyttet ret godt. Havren leed mere af Stormen end Bygget, og flere Steder blev et Par Fuld paa Marken. Der er ikke meget tørsket endnu, men det lader til at Vægten ikke er høi.

Bølgsåden er meget forskjellig, og skjøndt Høsten er langt bedre end ifjor vil den dog i det Hele neppe naae en Middelhøst; Bladlusene have paa mange Steder bidraget meget til at formindste Afgrøden. Qualiteten af Kjøernen er ialmindelighed god.

Boghveden har næsten over hele Landet givet en særdeles god Afgrøde, og navnlig i de Egne af Jylland og Slesvig, hvor Dyrkningen finder Sted i større Omfang; den tidligsaade leed noget af Stormen, som indtraf i Blomstrings-tiden, men er dog lykkes godt, og den sildigsaade er fortrinlig, og meget over en Middelhøst.

Kartoflerne have iaar givet et bedre Udbytte end i de foregaaende Aar, og ikke saa Steder har man naaet 80—100 Tdr. pr. Td. Land. Endskjøndt Sygdommen overalt har viist sig, saa har den dog mange Steder kun været af ringe Betydning, dog synes den at have grebet mere om sig i Jylland end paa Verne, men selv i Jylland maa Avlen dog mange Steder være betydelig, da det berettes fra Vøgstøregnen, at Kjøbmændene kun betale 4 Mk. for Tonden, og at det derfor neppe kan betale sig at lade dem tage op og kjøre til Kjøb-

staden; man tør derfor antage, at en stor Deel Kartoffler iaar ville blive opfodrede.

For Køer har Veiret i Sommer ikke været gunstigt, da Tørken oftere har været saa vedholdende, at de ere standsede i Vaxten, og dette fandt især Sted i September, hvor de ellers udvikle sig stærkest. Turnipsen leed meget af Jordloppe, og især have de saakaldte Knoporme (Larverne af en Nat-sommerflug) angrebet Roden stærkt paa alle Rodfrugter. Udbyttet vil derfor neppe blive stort, men dog større, end man tidligere havde ventet. Runkelroerne give bedst, og hvor de ere paa gode, regner man paa at erholde 200—250 Tdr. pr. Td. Land; paa opfyldt Engjord endog mere. Selv Turnipsen er flere Steder lykkes ret godt, dog især i de Egne, der have været begunstigede af Regnen; paa Frysensborg og dens Afbyggergaard Jernit, hvor mellem 70 og 80 Tdr. Land ere besaaede med Turnips, venter man at avle 14—16000 Tdr. I det nordlige Slesvig begynder enkelte Steder Dyrlæningen af Gulerødder at udbrede sig og lykkes ofte fortrinlig, saaledes er iaar paa 1½ Skp. Land god, velbearbejdet Jord avlet 50 Tdr. Paa en Gaard i det nordlige Sjælland har man iaar fundet det fordeeltigt, da Græsset i Efteraaret blev saa knapt, at lade Køerne afæde Turnipsen paa Marken, baade Blade og Rod; 1 Skp. Land blev daglig indrømmet c. 50 Køer, som aad temmelig reent op; de Stumper, der bleve tilbage, opsamledes og gaves Køerne om Natten paa Stalden.

Af andre Kulturplanter, der have Interesse for Landbruget, har Hørren været kort, men taveriig, og vil, naar den behandles vel, give et godt Produkt; Humlen har givet et ret godt og Frugttræerne et ualmindeligt stort Udbytte.

Over Græsmarkerne klages almindeligt, selv i de Egne, hvor Høsten er falden tilfredsstillende ud, men den Regn, der er tilstrækkelig til at bringe Kornet frem, er ikke istand til at vedligeholde en frodig Græsvært, navnlig under Forhold som iaar, hvor Jorden fra Vinteren af var saa tør; kun hvor Regnen har været meget rigelig er man tilfreds. Paa Derne har

Uvregræsningen været meget slet og allerede tidlig maatte man begynde at tage Qvæget ind om Natten og give det et Foder i Stalden; i Jylland, hvor der faldt endeel Regn i den forste Halvdeel af September, har derimod Uvregræsningen været bedre end Sommergræsningen. I den slesvigske Marss, hvor Kornet dog iaar er lykkedes ret godt, har Græsningen været meget simpel.

Meieriudbyttet har som Følge af det slette Græs været ringe, og den varme Tid, der gjorde det saa vanskeligt at holde Melken, har ogsaa, især paa de mindre Eiendomme, hvor Meieriindretningerne lade saa meget tilbage at ønske, i høi Grad bidraget til at formindske Qvantiteten og forringe Qvaliteten. Landmændene klage over det ringe Smørudbytte, som Melken har givet; paa en veldreven Gaard i det mellemste Fyen, hvor man ellers i Gjennemsnit kun regner 6 Kander sød Melk til 1 Pbd. Smør, har man i Sommer brugt 9 Kander. Priserne paa Meieriprodukter ere imidlertid i dette Efteraar saa høie, at Landmændene derved faae Erstatning for den ringere Mængde, men Kjøbmændene klage over den middelmaadige Beskaffenhed af Smørret selv fra de Gaarde, som ellers levere de bedste Varer.

Huusdyrenes Sundhedstilstand er for Tiden tilfredsstillende, men man nærer Frygt for, at det utilstrækkelige og slette Vand, hvormed Køerne mange Steder have maattet tage tiltakke i denne Sommer, kan medføre skadelige Følger for Fremtiden.

Brakmarkens Behandling har medført Vanskelighed, hvor Halvbrak anvendes, da Jorden mange Steder var tør og haard og vanskelig at bryde. Hvor der kun er falden lidt Regn har Froukrudtet ikke kunnet bringes til Spiring, som vil mærkes i de følgende Afgrøder.

Vintersæden er trods den tidlige Høst kommen seent i Jorden; selv i vel dyrkede Egne saades megen Rug først i Slutningen af forrige og Begyndelsen af denne Maaned, og Hveden indtil Midten af denne Maaned. Hvad der blev

faaet tidlig kom formedelst Jordens Tørhed tyndt og seent op, navnlig i Stubjord. Det fugtige Veir i Begyndelsen af Octbr. har bragt al Vinterfæd godt frem, og Markerne staae i dette Dieblig smukt grønne, skjøndt de ikke i Udvikling kunne sammenlignes med Vinterfædmarkerne forrige Efteraar. Frygten for lave Kornpriser i Fremtiden har fremkaldt en udvidet Rapsdyrkning baade i Jylland og paa Derne; flere Steder have Jordlopperne udtyndet eller ødelagt den unge Plante, enkelte Stykker ere ompløiede. Jalmindelighed staaer dog Rapsen godt, og de enkelte afædte Pletter har man efterfaaet eller efterplantet; den sidste Maade begynder at blive almindelig, og synes ogsaa ubetinget at maatte foretrækkes hvor Pletterne vise sig i en senere Periode.

Efteraarsarbeidet er iaar mindre fremmet end sædvanligt, da man paa Grund af Tørhed ikke har kunnet komme i Jorden. Derimod har endeel Markarbeider som Mergling, Jordkjørsel, Udkjørsel af Dynd fra de rensede Damme etc. i dette Efteraar havt god Fremgang. Drainingen har iaar fundet Sted i noget mindre Omfang end i de foregaaende Aar, deels fordi Conjuncturerne have været noget trykkende og deels ogsaa fordi Jordsmønnets Fasthed har frembudt store Vanskeligheder ved Gravningen.

For Vandmangel hersker bestandig stor og begrundet Frygt i mange Egne, og den Vandtrang, der finder Sted, medfører mange Besvarligheder og vil næsten gaae over til Vandmangel naar først Dvæget bringes paa Stald; det er navnlig de mere isolertliggende Der som Bornholm og Samsø, og de vestlige Egne af de større Der, hvor Trangen er i høieste Grad tilstede; selv Mergelgravene, som man dog hidtil have kunnet tye til, begynde nu at tømmes. Mange Steder er det lykkes ved at fordybe Brøndene at skaffe en nogenlunde Vandmængde tilveie, men andre Steder har man endnu ikke ved 40 Alens Dybde kunnet skaffe Vand, og i ethvert Tilfælde er det et meget bekosteligt Foretagende, som kun velhavende Folk kunne udføre. Det vedholdende tørre Veir har

havt den Fordeel, at Vandingssteder, Damme, Gadekjar o. d. ere blevne oprenjede, hvorved deels en stor Mængde Gjødning er vunden, deels Beholdningerne ere blevne gjort større, saaledes at for Fremtiden mere Vand kan opsamles deri.

Fodertrang befrygtes kun i de Egne, hvor Høsten er flaaet feil, men den har ikke noget foruroligende, da det ialmindelighed ikke vil være vanskeligt at skaffe Foder fra ikke fjerntliggende Egne; kun paa fraliggende Der, som Bornholm, kunde Mangel befrygtes, men ogsaa der har Ost- og Nordkysten og endeel af Midtlandet havt en bedre Høst end man tidligere ventede. Da Foderet ialmindelighed er tilstrækkeligt og endog rigeligt, ere Kreaturpriserne i Stigen, og de Landmænd, der ville formindste deres Besætninger, kunne derfor affætte deres Kreaturer til en antagelig Priis.

Arbeidskraften er ialmindelighed rigelig tilstede, og det er i de fleste Egne let at faae Karle, ialmindelighed til en billigere Løn, selv Piger ere ikke saa vanskelige at erholde. Dog er der ikke heller Frygt for at Arbeidsklassen vil savne Bestjefsigelse, da Lærskningen vil fordre mange Hænder. I Benshøstel er Lønnen bestandig lige høi, og baade svenske og tydske Arbeidere finde endnu Bestjefsigelse, som Beviis paa, at Lysten til Forbedringer i Agerbruget ikke er kuet ved de mindre gunstige Conjunctioner.

Kornhandelen er for Tiden meget flau, skjøndt Priiserne ere ret gode, men der synes i dette Dieblif intet Sted i Europa at være synderlig Trang til Korn og det engelske Marked er overfyldt; ogsaa savnes Speculationslyst og enkelte Steder vel ogsaa Kapital hos Kjøbmandsstanden. Imidlertid ere hverken Landeiendomme eller Forpagtninger faldne synderlig i Priis, og hos Landbostanden synes at være Tillid til Fremtiden, en Tillid, som vistnok er fuldkommen berettiget, naar den er bygget paa Arbeidslyst, Indsigt og Kapital, og ikke paa Illusion og vild Speculation, som Tilfældet saa hyppigt var for et Par Aar tilbage.